

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Jõustumise kp:
Avaldamismärge:

Riigikohtu üldkogu
otsus
algtekst
25.02.2004
RT III 2004, 7, 70

3-3-1-60-03 Riigikohtu üldkogu 25. veebruari 2004. a kohtuotsus Nikolai Irhini kaebuses Tallinna Politseiprefektuuri toimingute õigusvastaseks tunnistamiseks ja relvaloa väljaandmiseks kohustamiseks

RIIGIKOHTU ÜLDKOGU KOHTUOTSUS
Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-3-1-60-03
Otsuse kuupäev	25. veebruar 2004. a
Kohtukoosseis	Eesistuja Uno Lõhmus, liikmed Tõnu Anton, Jüri Ilvest, Henn Jõks, Ott Järvesaar, Eerik Kergandberg, Hannes Kiris, Lea Kivi, Indrek Koolmeister, Ants Kull, Villu Kõve, Lea Laarmaa, Jaak Luik, Jüri Põld, Harri Salmann, Tambet Tampuu ja Peeter Vaher
Kohtuasi	Nikolai Irhini kaebus Tallinna Politseiprefektuuri toimingute õigusvastaseks tunnistamiseks ja relvaloa väljaandmiseks kohustamiseks
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Ringkonnakohtu halduskolleegiumi 21. aprilli 2003. a otsus haldusasjas nr 2-3/209/2003
Menetluse alus Riigikohtus	Nikolai Irhini kassatsioonkaebus
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

Resolutsioon

1. Tunnistada relvaseaduse § 30 lg 2 kehtetuks osas, mis seab tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibivate välismaalaste suhtes jahipidamise eesmärgil jahipüssi omamise tingimuseks tööloa olemasolu.
 2. Tunnistada relvaseaduse § 30 lg 2 kehtetuks osas, mis seab tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibivate ja alalist elukohta välisriigis mitteomavate välismaalaste suhtes jahipidamise eesmärgil jahipüssi omamise tingimuseks alalise elukoha järgse riigi pädeva asutuse poolt seda liiki relva kohta antud relvaloa olemasolu.
 3. Lükata otsuse resolutsiooni punktide 1 ja 2 jõustumine edasi nelja kuu võrra, arvates otsuse kuulutamisest.
 4. Rahuldada N. Irhini kassatsioonkaebus osaliselt.
 5. Tühistada Tallinna Halduskohtu 4. oktoobri 2002. a otsus haldusasjas nr 3-1044/2002 ja Tallinna Ringkonnakohtu 21. aprilli 2003. a otsus haldusasjas nr 2-3/209/2003 ning teha asjas uus otsus.
 6. Rahuldada N. Irhini taotlus tunnistada Tallinna Politseiprefektuuri keeldumine N. Irhini relvaloa väljastamise avalduse läbivaatamisest õigusvastaseks ning kohustada pärast otsuse resolutsiooni punktide 1 ja 2 jõustumist Tallinna Politseiprefektuuri lahendama N. Irhini avaldus relvaloa väljastamiseks. Jätta rahuldamata N. Irhini taotlus relvaloa väljaandmisest keeldumise õigusvastaseks tunnistamiseks.
 7. Mõista Tallinna Politseiprefektuurilt N. Irhini kasuks välja 10 krooni suurune riigilõiv.
 8. Tagastada kaitsjon.
- Asjaolud ja menetluse käik**

1.2002. a aprillis pöördus Vene Föderatsiooni kodanik Vene Föderatsiooni sõjaväepensionär Nikolai Irhin (sünd 26. jaanuaril 1924), kes elab Eestis tähtajalise elamisloa alusel, Tallinna Politseiprefektuuri taotlusega anda talle relvaseaduse (edaspidi *RelvS*) § 30 lg 2 alusel relvaluba.

2. Tallinna Politseiprefektuuri ülemkomissar teatas 31. mail 2002 N. Irhinile, et HMS § 15 lg-te 2 ja 3 alusel jääb tema avaldus läbi vaatamata, sest ta ei esitanud 25. maiks 2002 kõiki *RelvS* § 35 lg 2 p-s 2 loetletud dokumente, mis tõendavad taotleja vastavust *RelvS* § 30 lg-s 2 sätestatud nõuetele.

3. N. Irhin esitas 26. juunil 2002 Tallinna Halduskohtule kaebuse, paludes tunnistada õigusvastaseks Tallinna Politseiprefektuuri toimingud – relvaloa taotlemise avalduse menetlusse võtmisest keeldumine ja relvaloa väljaandmisest keeldumine – ning kohustada politseiprefektuuri andma kaebajale relvaluba *RelvS* § 30 lg 2 alusel. N. Irhin põhjendas kaebust järgmiselt: kaebaja elab Eestis alates 1968. a ning omas jahipidamise eesmärgil relvaluba kuni 1998. a. Nimetatud ajal kehtinud relvaseadus ei võimaldanud relvaluba pikendada ning ta andis oma jahipüüsi hoiule politseiprefektuuri. 31. märtsil 2002 jõustunud relvaseaduse muudatusega on ka tähtajalise elamisloaga Eestis elavatel isikutel õigus taotleda relvaluba. Taotleja esitas koos relvaloa taotlemise avaldusega passi koopia, kaks fotot, riigilõivu tasumist tõendava dokumendi ning pensionitõendi. Tallinna Politseiprefektuur keeldus avaldust menetlemast, sest isik ei esitanud *RelvS* § 35 lg-s 2 nimetatud dokumentidest tööloa ja alalise elukoha järgse riigi (Vene Föderatsiooni) poolt seda liiki relva kohta antud relvaluba. Kaebaja leidis, et nimetatud nõuded ei ole seaduslikud. Pensionärina ei ole kaebajal vajalik vormistada tööloa. N. Irhin loeb oma alalise elukoha järgseks riigiks Eesti Vabariiki.

4. Tallinna Halduskohtu rahuldab kaebuse osaliselt: tunnistas õigusvastaseks Tallinna Politseiprefektuuri keeldumise läbi vaadata N. Irhini esitatud relvaloa taotlemise avaldus. Muus osas jäeti kaebus rahuldamata. Kohtuotsuse motiivide kohaselt puudub igasugune mõistlik põhjendus, miks relvaloa võib saada tööloa omav välismaalane, mitte aga pensionär. Selline piirang oleks vastuolus põhiseaduse §-s 9 sätestatud võrdsuse põhimõttega ja põhiseaduse §-s 11 sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega.

5. Tallinna Halduskohtu otsuse peale esitas apellatsioonkaebuse Tallinna Politseiprefektuur, taotledes Tallinna Halduskohtu otsuse osalist tühistamist ning uue otsuse tegemist, millega jätta N. Irhini kaebus rahuldamata.

6. Tallinna Ringkonnakohtu rahuldab Tallinna Politseiprefektuuri apellatsioonkaebuse ja tühistas Tallinna Halduskohtu otsuse osas, millega tunnistati õigusvastaseks Tallinna Politseiprefektuuri keeldumine N. Irhinile relvaloa väljastamise avalduse läbivaatamisest põhjusel, et ta pole esitanud Vene Föderatsiooni pädeva asutuse poolt seda liiki relva kohta antud relvaluba. N. Irhini kaebus jäeti rahuldamata. Kohtuotsuse motiivide kohaselt võib *RelvS* § 30 lg 2 ning § 35 lg 7 tõlgendamise alusel järeldada, et seadusandja tahe oli jätta relvaluba andmata isikule, kes viibib Eestis tähtajalise elamisloa alusel, välja arvatud juhul, kui välismaalasel on kehtiv relvaluba, mis on välja antud tema alalises elukohajärgses riigis. *RelvS* § 30 lg 2 alusel relvaloa väljaandmisega sisuliselt dubleeritakse välismaalasele relvaloa andmine. Kohus leidis, et käesoleva asja lahendamisel ei oma tähtsust asjaolud, kui kaua on isik Eestis elanud, mis põhjustel ei ole talle antud alalist elamisloa ja millist riiki ta peab oma alaliseks elukohamaaks. N. Irhin ei esitanud vastavat relvaluba ning selleta ei ole võimalik relvaloa taotlust menetleda.

7. N. Irhin esitas Tallinna Ringkonnakohtu otsuse peale kassatsioonkaebuse, milles palus tühistada Tallinna Ringkonnakohtu otsus ja teha asjas uus otsus.

8. Riigikohtu halduskolleegiumi 16. oktoobri 2003. a määrusega anti N. Irhini kassatsioonkaebuse läbivaatamine Riigikohtu üldkogule, sest kolleegiumi arvates võib *RelvS* § 30 lg 2 olla vastuolus põhiseadusega.

Asjassepuutuvad sätted

9. Alates 31. märtsist 2002 kehtib relvaseaduse (RT I 2001, 65, 377; 102, 673) § 30 järgmises redaktsioonis:

«§ 30. Välismaalasele lubatud relvade liigid

(1) Välismaalane, kes viibib Eestis alalise elamisloa alusel ja on vähemalt 18-aastane, võib soetada ja omada pneumo- ja gaasirelva ning sileraudset püssi. Vintraudset sporditulirelva ning vintraudset ja kombineeritud jahipüüsi võib ta omada tingimusel, et neid hoitakse jahindus- või spordiorganisatsiooni või vastavat tegevusloa omava isiku relvahoidlas.

(2) Välismaalane, kes viibib Eestis tähtajalise elamisloa ja tööloa alusel, võib soetada ja omada jahipidamise või vastava spordialaga tegelemise eesmärgil jahipüüsi ja sporditulirelva käesoleva seadusega kehtestatud korras tingimusel, et tal on alalise elukoha järgse riigi pädeva asutuse poolt seda liiki relva kohta antud relvaluba. Vintraudset tulirelva tuleb sellisel juhul hoida jahindus- või spordiorganisatsiooni või vastavat tegevusloa omava isiku relvahoidlas.

(3) Eestis seaduslikult viibiv välismaalane, keda ei ole nimetatud käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 ning kes on vähemalt 18-aastane, võib Politseiameti antud soetamisloa alusel soetada Eestist väljaviimiseks relva ja laskemoona tingimusel, et tal on alalise elukoha järgse riigi pädeva asutuse poolt väljastatud luba seda liiki relva ja laskemoona soetamiseks ning ta kohustub soetatava relva ja laskemoona Eestist lahkumisel välja viima.

(4) Eestis spordivõistlusel, õppusel või jahil viibiv välismaalane võib soetada laskemoona teda kutsunud isiku või asutuse kirjalikul taotlusel relva ajutise sisseveo loa esitamisel. Soetatava laskemoona ühekordne kogus ei tohi ületada käesoleva seaduse § 46 lõikes 4 näidatud kogust.

(5) Välisriigi diplomaatilise või konsulaaresinduse töötaja, kes on välisriigi kodanik, võib soetada ja vallata relva, välja arvatud kumminui, käesoleva seadusega kehtestatud korras Välisministeeriumi taotlusel oma elukoha järgse politseiprefektuuri antud loa alusel tingimusel, et tal on kodakondsusjärgse riigi relvaluba.»

Menetlusosaliste põhjendused

10. Õiguskantsler leiab, et RelvS § 30 lg-s 2 sätestatud alalise elukoha järgse riigi pädeva asutuse poolt seda liiki relva kohta antud relvaloa nõue on ebaselge, seda on võimalik mitmeti, ka isikule kahjulikult tõlgendada ning on seega vastuolus PS § 13 lg-st 2 tuleneva õigusselguse põhimõttega. RelvS § 30 lg-s 2 tööloa nõudmine on ebaproportsionaalselt kitsas võimalus tähtajalise elamisloaga välismaalasele tõendada legaalse sissetuleku omamist ja seeläbi ühtlasi piisavat usaldusväärsust riigi ees relvaloa hankimiseks. Seetõttu on RelvS § 30 lg 2 formaalses vastuolus PS § 19 lg-ga 1 koosmõjus § 13 lg-st 2 tuleneva õigusselguse põhimõttega osas, milles see näeb relvaloa taotlemise eeltingimusena ette, et taotlejal «on alalise elukoha järgse riigi pädeva asutuse poolt seda liiki relva kohta antud relvaluba». RelvS § 30 lg 2 on materiaalses vastuolus PS § 19 lg-ga 1 koosmõjus § 11 lausega 2 osas, milles see sätestab relvaloa taotlemise eeltingimusena tööloa olemasolu, nägemata ette teisi võimalikke legaalseid sissetulekuallikaid. Õiguskantsler leiab samuti, et RelvS § 30 lg-s 2 sätestatud tööloa esitamise nõue on vastuolus PS §-s 12 sätestatud ühetaolise kohtlemise põhimõttega ning seeläbi ka materiaalses vastuolus PS § 11 teise lausega, sest ei näe välismaalasele ette teistsuguseid võimalusi tõendada legaalse sissetuleku omamist.

11. Riigikogu õiguskomisjon leiab, et tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibivatelt pensioniealistelt isikutelt relvaloa taotlemisel kohustusliku eeltingimusena tööloa nõudmine on vastuolus PS §-dega 11 ja 12. Lisaks märgiti õiguskomisjoni seisukohas, et RelvS § 30 lg 2 kehtetuks tunnistamine vaieldavas osas toob kaasa selle, et tähtajalise elamisloaga isikud saavad soetada jahti- ja spordirelva arstlikku kontrolli läbimata ning RelvS § 35 lg-s 5 toodud õigusaktide nõuete tundmise eksamit ja relva käsitlemise katset sooritamata. Oma seisukohas toetab õiguskomisjon Riigikogu põhiseaduskomisjoni ettepanekut taotleda põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (edaspidi *PSJKS*) § 58 lg 3 alusel kohtuotsuse jõustumise edasilükkamist kuue kuu võrra.

12. Justiitsminister leiab, et tööloa omavaid ja seda mitteomavaid isikuid koheldakse relvaloa andmisel RelvS § 30 lg 2 järgi ebavõrdselt ning seega on säte selles osas vastuolus PS § 19 lg-ga 1 koosmõjus § 12 lg-ga 1. Säte on vastuolus ka PS § 13 lg-s 2 väljendatud õigusselguse põhimõttega ning samuti ka PS § 19 lg-ga 1 koostoimes PS §-ga 11.

13. Siseministri vastuses leitakse, et tööloa olemasolu ega selle puudumine ei ole põhjuslikult seotud ei jahipidamise ega ka sportimisega. Tööloa nõudega rikutakse võrdse kohtlemise printsiipi, kitsendades nende välismaalaste õigusi, kellel mingil põhjusel ei ole tööloa. Nimetatud säte on ilmses vastuolus PS §-s 12 sätestatuga – sotsiaalse seisundiga – ja võib olla vastuolus ka PS §-ga 11. RelvS § 30 lg-s 2 ei ole alalise elukoha järgse riigina silmas peetud Eestit, vaid mõnda teist riiki (kodakondsus-, päritoluriik vms) isegi siis, kui välismaalane elab püsivalt Eestis. Seega ei ole alalise elukoha järgse riigi pädeva asutuse antud relvaloa nõue vastuolus põhiseadusega.

Üldkogu seisukoht

14. Riigikohtu üldkogu võtab kõigepealt seisukoha RelvS § 30 lg 2 asjassepuutuvuse suhtes (I osa). Järgmisena käsitletakse vaba eneseteostuse riivet (II osa) ning selle proportsionaalsust (III osa). Viimasena põhjendab üldkogu asjas tehtavat resolutsiooni (IV osa) ja lahendab N. Irhini kaebuse (V osa).

I.

15. RelvS § 30 pealkirjaks on «Välismaalastele lubatud relvade liigid». Nimetatud paragrahv on jagatud viieks lõikeks. Esimeses lõikes käsitletakse Eestis alalise elamisloa alusel viibiva isiku poolt relva soetamist ja omamist. Teises lõikes reguleeritakse tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibiva välismaalase poolt relva soetamist ja omamist. Kolmandas lõikes reguleeritakse Eestis muul seaduslikul alusel viibiva isiku poolt relva või laskemoona soetamist Eestist väljaviimiseks. Neljandas ja viiendas lõikes reguleeritakse Eestis teatud kindlal eesmärgil või alusel viibiva välismaalase poolt laskemoona ning relva soetamisega seonduvat.

Seega reguleerib RelvS § 30 kõigi õiguslikul alusel Eestis viibivate välismaalaste poolt relvade või laskemoona soetamist ja omamist.

16. Haldusasjas ei ole vaidlust selle üle, et 26. jaanuaril 1924 sündinud N. Irhin on tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibiv isik. Tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibiva isiku poolt relva soetamist ja omandamist reguleeritakse RelvS § 30 lg-s 2. Järelikult on nimetatud säte käesoleva haldusasja lahendamisel asjassepuutuv.

II.

17. Edasi on vaja kindlaks teha, kas see säte riivab mõnda põhiõigust. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium on märkinud (vt 6. oktoobri 2000. a otsuse p 12 asjas nr 3-4-1-9-2000 – RT III 2000, 21, 233), et põhiseaduses ei nimetata õigust soetada või omada relva igatüüpe põhiõigusena, kuid isiku õigus soetada ja omada relva võib olla hõlmatud PS § 19 lg-s 1 nimetatud õigusega vabale eneseteostusele. Riigikohtu üldkogu on seda seisukohta veelgi täpsustanud ning leidnud, et isiku vaba eneseteostuse viis on ka jahipidamine. Samas lahendis on üldkogu ka märkinud, et kuigi jahipidamine ei eelda alati relva kandmist ja kasutamist, on relvaga jaht üks

vanimaid ja riigi poolt tunnustatud jahipidamise viise (vt 11. oktoobri 2001. a otsuse p 13 asjas nr 3-4-1-7-01 – RT III 2001, 26, 280).

18. Haldusasja materjalidest nähtuvalt on N. Irhin taotlenud relvaluba just eesmärgiga hoida ja kasutada talle kuuluvat jahipüssi jahipidamiseks. N. Irhin on olnud pikka aega jahimees ning kuulub käesoleva ajani jahimeeste ühendusse. N. Irhinil oli jahipidamise eesmärgil relvaluba kuni 1998. aastani. Sel ajal kehtinud relvaseadus ei võimaldanud tema relvaluba pikendada ning ta andis oma jahipüssi hoiule politseiprefektuuri. 31. märtsil 2002 jõustunud relvaseaduse redaktsiooni alusel tekkis tähtajalise elamisloa alusel Eestis elavatel isikutel õigus taotleda relvaluba.

19. Relvaloa saamise eelduseks on RelvS § 35 lg 2 p-st 2 tulenevalt see, et isik esitaks dokumendid, mis tõendavad tema vastavust RelvS §-s 29 või 30 sätestatud tingimustele. Kuna N. Irhin ei vasta kõigile RelvS § 30 lg-s 2 sätestatud tingimustele, ei olnud talle ka relvaloa andmise otsustamine võimalik.

RelvS § 34 lg 2 kohaselt annab füüsilise isiku relvaluba selle omanikule õiguse relva ja selle laskemoona hoidmiseks, kandmiseks ja edasitoimetamiseks sama seaduse ning selle alusel antud õigusaktidega kehtestatud tingimustel ja korras, samuti relvamudelile vastava laskemoona soetamiseks. Seega on relvaga jahipidamine võimalik vaid siis, kui omatakse relvaluba. Kuna relvaloa andmist N. Irhinile takistab RelvS § 30 lg 2, leiab üldkogu, et see säte riivab N. Irhini õigust vabale eneseteostusele.

20. PS § 19 lg-s 1 sisalduvat põhiõigust vabale eneseteostusele võib seadusega piirata, kuid sealjuures tuleb jälgida, et need piirangud oleksid vajalikud demokraatlikus ühiskonnas ning kasutatud vahendid proportsionaalsed soovitud eesmärgiga. Piirangud ei tohi kahjustada seadusega kaitstud huvi või õigust rohkem, kui see on normi legitiimse eesmärgiga põhjendatav (vt põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 17. märtsi 1999. a otsuse p 13 asjas nr 3-4-1-1-99 – RT III 1999, 9, 89 ja 28. aprilli 2000. a otsuse p 13 asjas nr 3-4-1-6-2000 – RT III 2000, 12, 125).

21. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium ja üldkogu on varem pidanud relva omamise piirangute legitiimseks eesmärgiks vajadust ennetada ohtu inimeste elule ja tervisele. Relv kui seadeldis või ese on kasutatav elava objekti kahjustamiseks ning seetõttu on relvade soetamine piiratud ja nende omandamiseks, käibeks ning järelevalveks on kehtestatud konkreetset eeskirjad ja nõuded. Need nõuded on ette nähtud üldistes huvides ning üksikisiku huvid on siinjuures teiste isikute huvides piiratud või kitsendatud (vt põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 6. oktoobri 2000. a otsuse p 17 asjas nr 3-4-1-9-2000 – RT III 2000, 21, 233 ja üldkogu 11. oktoobri 2001. a otsuse p 16 asjas nr 3-4-1-7-01 – RT III 2001, 26, 280).

Üldkogu arvates saab relva omamise piirangute legitiimseks ja põhjendatud eesmärgiks lisaks eeltoodule pidada ka vajadust tagada riigi julgeolek ja avalik kord. Üldkogu nendib siinkohal, et relva omamise piirangud võivad peale eelnimetatud eesmärkide olla õigustatud ka muude kaalukate asjaoludega.

III.

22. Leides relva omamise piirangutel olevat legitiimse eesmärgi, tuleb järgmisena kontrollida nende piirangute proportsionaalsust. RelvS § 30 lg-s 2 on tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibivale välismaalasele tulirelva soetamiseks ja omamiseks sätestatud järgmised piirangud:

- 1) tööloa omamise nõue;
- 2) nõue, et isikul oleks alalise elukoha järgse riigi pädeva asutuse poolt seda liiki relva kohta antud relvaluba.

Üldkogu annab kõigepealt oma hinnangu tööloa nõude proportsionaalsusele ning seejärel alalise elukoha järgses riigis väljastatud relvaloa nõude proportsionaalsusele.

Alustades nende piirangute proportsionaalsuse käsitlemist, märgib üldkogu esiteks mõlema piirangu suhtes, et relvaseaduse eelnõu seletuskirjast ega Riigikogus relvaseaduse vastuvõtmisel läbi viidud istungite stenogrammidest ei ilmne, miks kehtestati relva omamiseks just sellised piirangud.

23. Välismaalaste seaduse (edaspidi *VMS*) § 9 lg 1 kohaselt peab tööloa olema välismaalasel Eestis töötamiseks. Välismaalaste seadus ega ka ükski teine õigusakt ei nõua, et tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibiv isik peaks siin töötama. Seega võib Eestis tähtajalise elamisloa alusel viibida hulgaliselt neid isikuid, kes mingil põhjusel, näiteks õppimisega hõivatuse, kõrge vanuse, piisava muu sissetuleku olemasolu või mingi muu põhjuse tõttu ei tööta ega oma ka tööloa. N. Irhin kui eakas pensionär ei ole tööloa taotlenud.

24. VMS § 13¹ lõikest 2 tulenevalt võib tööloa anda välismaalasele, kellel on elamisloa. VMS § 13¹ lg 3 kohaselt keeldub Kodakondsus- ja Migratsiooniamet tööloa andmisest, kui välismaalasel puudub Eestis elamise luba või esinevad muud asjaolud, mis on aluseks tööloa andmisest keeldumisele.

Välismaalaste seadus ega ka selle rakendusaktid ei täpsusta, millised on need muud alused, mis on aluseks tööloa andmisest keeldumisele. Üldkogul puudub alus arvata, et tööloa andmisel kontrollitakse muuhulgas seda, kas isik on piisavalt usaldusväärne relva omamiseks, st sealhulgas seda, kas isik võiks relva omamise korral olla ohtlik inimeste elule või tervisele, riigi julgeolekule või avalikule korrale. Tööloa olemasolu ei näita seda, kas isik soovib ja on oma teadmiste, oskuste ja sotsiaalse küpsuse poolest valmis relva käsitsema nii, et sellega ei ohustataks avalikku korda ega julgeolekut.

25. Üldkogu märgib siinkohal, et isegi kui pidada tööloa nõude eesmärgiks seda, et relva saaks omada vaid legaalse sissetulekuga välismaalane, siis ei ole põhjust arvesse võtta üksnes töötamisest saadavat sissetulekut. VMS §-st 4³ tulenevalt loetakse legaalseks sissetulekuks peale seaduslikult teenitud töötasu ka seaduslikult äritegevusest või omandist saadavat tulu, pensioni, stipendiumi, elatist, välisriigi poolt makstavaid toetusi, samuti legaalselt sissetulekut omavate perekonnaliikmete poolt tagatud ülalpidamist. Seega on legaalse sissetuleku võimalused märksa avaramad ning pole alust arvata, et legaalse sissetulekuna töötasu saav isik on millegi poolest usaldusväärsem kui mõnest muust allikast legaalselt sissetulekut saav isik. Võimalikest legaalse sissetuleku allikatest üksnes töötasu arvessevõtmine on ebaproportsionaalne piirang kõigi nende isikute suhtes, kes omavad muud legaalselt sissetulekut.

Eelnevast tulenevalt on RelvS § 30 lg-s 2 sätestatud tööloa omamise nõue ebaproportsionaalne piirang nende tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibivate isikute suhtes, kes mingil põhjusel ei oma tööloa.

26. Asudes käsitlema alalise elukoha järgse pädeva asutuse poolt väljastatud relvaloat nõude proportsionaalsust, tuleb kõigepealt selgusele jõuda, mida mõeldakse RelvS § 30 lg-s 2 mõiste all «alalise elukoha järgne riik». Relvaseadus ega ka teised õigustloovad aktid ei täpsusta «alalise elukoha järgse riigi» mõistet.

27. Iseenesest võiks «alalise elukoha järgse riigina» olla käsitav nii Eesti kui ka mõni välisriik. Sellegipoolest on võimatu RelvS § 30 lg 2 mõista nii, et selles oleks alalise elukoha järgse riigina silmas peetud Eestit. Seda põhjusel, et kui välismaalasel oleks Eesti pädeva asutuse poolt antud kehtiv relvaluba juba olemas, puuduks tal vajadus siin uut analoogset relvaluba taotleda. Lisaks tuleb arvestada, et VMS § 4 lg-st 1 tulenevalt ei saa Eesti alaliseks elanikuks olla isik, kes ei ole Eesti kodanik või alalise elamisloata Eestis elav välismaalane.

Seetõttu leiab üldkogu, et «alalise elukoha järgse riigi» all on RelvS § 30 lg-s 2 peetud silmas mõnda välisriiki, mitte Eestit.

28. Asja materjalidest ilmneb, et N. Irhin on sündinud 1924. aastal ja elab Eestis püsivalt alates 1968. aastast ning tal puudub alaline elukoht mõnes välisriigis. Seetõttu tuleb N. Irhinit käsitada isikuna, kes elab Eestis ja kellel puudub alaline elukoht mõnes välisriigis.

29. Üldkogu võtab järgnevalt seisukoha RelvS § 30 lg-s 2 sätestatud alalise elukoha järgses riigis väljastatud relvaloat nõude proportsionaalsuse suhtes üksnes selles osas, mis puudutab isikuid, kes elavad Eestis ning ei oma alalist elukohta mõnes välisriigis.

30. Proportsionaalsuse nõue tähendab ka seda, et seadusega sätestatud nõudeid oleks põhimõtteliselt võimalik nii õiguslikult kui faktiliselt täita. Kui seadusest tulenevat nõuet ei ole võimalik täita, siis ei saa see olla ka proportsionaalne.

Kuna «alalise elukoha järgse riigi» all peetakse RelvS § 30 lg-s 2 silmas välisriiki, siis on välisriigis alalist elukohta mitteomavatel isikutel võimatu täita nõuet alalise elukoha järgses riigis väljastatud relvaloat esitamiseks. Seetõttu leiab üldkogu, et alalist elukohta välisriigis mitteomavate isikute suhtes on selline piirang relva omamiseks ebaproportsionaalne ja seega põhiõigust vabale eneseteostusele rikkuv.

31. Üldkogu leidis eelnevalt, et RelvS § 30 lg 2 piirab ebaproportsionaalselt õigust vabale eneseteostusele. Sellega on nimetatud sätte põhiseadusevastasus tuvastatud, mistõttu ei pea üldkogu enam vajalikuks käsitleda küsimust, kas nimetatud sätte rikub ka PS §-s 12 sätestatud võrdsuspõhiõigust.

IV.

32. Kuna üldkogu on jõudnud seisukohale, et tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibivalt isikult on tööloa nõudmine relva omamist piirava tingimusena põhiseadusevastane, tuleb RelvS § 30 lg 2 selles osas kehtetuks tunnistada.

Samuti leidis üldkogu, et põhiseadusevastane on RelvS § 30 lg-s 2 sätestatud tingimus, millega nõutakse Eestis elavatelt ning alalist elukohta väljaspool Eestit mitteomavatelt välismaalastelt alalise elukoha järgse pädeva asutuse poolt seda liiki relva kohta antud relvaluba. Riigikohus ei käsitlenud oma lahendis seda, kas selline tingimus on põhiseadusevastane kõigi tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibivate isikute suhtes. Seetõttu tunnistab üldkogu RelvS § 30 lg 2 lisaks eeltoodule kehtetuks üksnes osas, mis seab tähtajalise elamisloa alusel Eestis viibivate ja alalist elukohta välisriigis mitteomavate välismaalaste suhtes relva omamise tingimuseks selle, et neil oleks olemas alalise elukoha järgse riigi pädeva asutuse poolt seda liiki relva kohta antud relvaluba.

33. Üldkogu leidis, et RelvS § 30 lg 2 on põhiseadusevastane seetõttu, et see piirab ebaproportsionaalselt põhiõigust vabale eneseteostusele. Käesoleva otsuse raames sai üldkogu haldusasja asjaoludest tulenevalt vaba eneseteostuse õiguse alla kuuluvana käsitleda üksnes jahipidamist. Seetõttu tuleb ka RelvS § 30 lg 2 tunnistada kehtetuks üksnes osas, mis puudutab jahipüüsi omamist jahipidamise eesmärgil.

34. RelvS § 35 lg 7 kohaselt ei laiene sama paragrahvi lg 2 p-s 3 ja lg-s 5 sätestatud nõuded muuhulgas RelvS § 30 lg-s 2 nimetatud isikutele. Viidatud RelvS § 35 lg 2 p-st 3 tulenevalt peab isik relvaloat saamiseks esitama

arstliku läbivaatuse alusel tehtud järeldusotsuse. RelvS § 35 lg-st 5 tulenevalt peab isik relvaloa saamiseks sooritama relva soetamist, registreerimist, hoidmist, kandmist, võõrandamist ja seaduslikku kasutamist reguleerivate õigusaktide nõuete tundmise eksami ning laskevigastuse korral kannatanule esmaabi andmise eksami. Tulirelva relvaloa taotlemise korral tuleb sooritada eksami käigus tulirelva tundmise test ja tulirelva käsitlemise katse.

35.Pärast RelvS § 30 lg 2 osalist kehtetuks tunnistamist tekib välismaalastel, kes ei oma alalise elukohta järgse riigi relvaluba, RelvS § 30 lg 2 allesjäänud regulatsiooni alusel Eestis relva omamise õigus lihtsustatud korras. RelvS § 35 lg-st 7 tulenevalt saaksid sellised isikud Eestis relvaloa ja seega ka relva omamise õiguse RelvS § 35 lg-s 5 nimetatud eksamit sooritamata ning ilma, et oleks kontrollitud nende tervislikku seisundit.

Seesugune olukord tekitaks ebavõrdse kohtlemise võimaluse nende isikute suhtes, kellel on relvaluba võimalik saada vaid üldkorras, st eelnevalt nimetatud tingimusi täites. Samuti satuks ohtu eespool käsitletud relva omamise piirangute legitiimne eesmärk. Selle vältimiseks peab üldkogu vajalikus lükata põhiseaduslikkuse järelevalve asjas käesoleva otsuse jõustumine PSJKS § 58 lg 3 alusel edasi. Otsuse edasilükkamine annab seadusandjale võimaluse vaidlusaluses küsimuses kohase regulatsiooni kehtestamiseks enne üldkogu otsuse jõustumist.

36.Riigikogu õiguskomisjon on oma kirjalikus vastuses Riigikohtult taotlenud otsuse jõustumise edasilükkamist kuue kuu võrra. Selles vastuses on õiguskomisjon möönnud RelvS § 30 lg 2 põhiseadusevastasust ning järelikult oli seadusandjal võimalus seda küsimust lahendada asuda juba kirjaliku vastuse koostamise ajal. Seetõttu lükkab üldkogu RelvS § 30 lg 2 kehtetuks tunnistamise osas käesoleva otsuse jõustumise edasi nelja kuu võrra.

V.

37.Oma kaebuses halduskohtule on N. Irhin palunud tunnistada õigusvastaseks Tallinna Politseiprefektuuri toimingud – relvaloa taotlemise avalduse menetluse võtmisest keeldumise ja relvaloa väljaandmisest keeldumise. Kuna N. Irhinile relvaloa andmise taotluse läbivaatamisest keeldumise õiguslikuks aluseks olnud RelvS § 30 lg 2 tunnistab üldkogu osaliselt kehtetuks, siis tuleb ka sellel sätel põhinenud Tallinna Politseiprefektuuri keeldumine N. Irhini relvaloa andmise taotluse läbivaatamisest tunnistada õigusvastaseks.

Taotlus relvaloa väljaandmisest keeldumise õigusvastaseks tunnistamiseks jääb rahuldamata. Seda põhjusel, et politseiprefektuur ei keeldunud relvaloa väljastamisest, vaid jättis relvaloa väljastamise avalduse läbi vaatamata.

38.Samuti on N. Irhin halduskohtule esitatud kaebuses palunud kohustada politseiprefektuuri andma talle relvaluba. Nähtuvalt kehtiva RelvS §-dest 35 ja 36 on relvaloa andmine diskretsiooniotsus.

Halduskohtul ei ole üldjuhul võimalik kohustada haldusorganit tegema kohtu poolt kindlaks määratud diskretsiooniotsust. See on võimalik vaid juhul, kui juhtumi asjaolude tõttu on ilmselge, milline otsus oleks õiguspärane. N. Irhini taotlust ei ole sisuliselt menetletud, mistõttu on kontrollimata need asjaolud, mis võiksid kehtiva relvaseaduse järgi talle relvaloa andmise välistada. Seetõttu ei saa üldkogu kohustada politseiprefektuuri N. Irhinile relvaluba välja andma.

39.Asjaolu, et üldkogu ei saa kohustada täitevvõimu N. Irhinile relvaluba välja andma, ei tähenda, et N. Irhini kohustamiskaebus peaks jääma rahuldamata. Üldkogul ei ole küll relvaloa andmise diskretsioonilisest iseloomust tulenevalt võimalik kohustada täitevvõimu relvaluba välja andma, kuid võimalik on täitevvõimu kohustada relvaloa väljastamise avaldust läbi vaatama. See ei tähenda kaebuses sisalduvast taotlusest väljumist HKMS § 19 lg 7 mõttes, vaid taotluse rahuldamist osas, milles see on võimalik.

40.Kuna üldkogu tunnistab RelvS § 30 lg 2 osaliselt kehtetuks, langeb alus N. Irhini relvaloa väljastamise avalduse läbivaatamata jätmiseks ära. N. Irhini avaldus tuleb lahendada pärast käesoleva otsuse resolutsiooni punktide 1 ja 2 jõustumist, arvestades sel hetkel kehtivat regulatsiooni tähtjalise elamisloa alusel Eestis viibivatele ning alalist elukohta väljaspool Eestit mitteomavatele isikutele relvalubade väljastamise kohta.

41.Kassatsioonkaebuses on N. Irhin palunud kohtukulud vastustajalt kassaatori kasuks välja mõista. Asja materjalidest nähtuvalt on N. Irhin tasunud kaebuse esitamisel halduskohtusse riigilõivu 10 krooni. Muid kuludokumente, sealhulgas õigusabikulude dokumente, asja materjalide hulgas ei ole. Ehkki N. Irhini kaebust ei rahuldada täielikult, tuleb summa suurus ning kaebuse rahuldamata jäänud osa kaalu arvestades Tallinna Politseiprefektuurilt N. Irhini kasuks välja mõista tasutud riigilõiv 10 krooni. Kassatsioonkaebuse esitamisel tasutud kautsjon tuleb tagastada.

Uno LÕHMUS	Tõnu ANTON	Jüri ILVEST	Henn JÕKS	
Ott JÄRVESAAR	Eerik KERGANDBERG	Hannes KIRIS	Lea KIVI	
Indrek KOOLMEISTER	Ants KULL	Villu KÕVE	Lea LAARMAA	
Jaak LUIK	Jüri PÕLD	Harri SALMANN	Tambet TAMPUU	Peeter VAHER